

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deveti senat)

z dne 20. junija 2013 *

„Svoboda ustanavljanja — Omejitve — Solidarna odgovornost matičnih družb v razmerju do upnikov njihovih hčerinskih družb — Izključitev matičnih družb s sedežem v drugi državi članici — Omejitev — Neobstoje“

V zadevi C-186/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunal Judicial de Braga (Portugalska) z odločbo z dne 14. marca 2012, ki je prispela na Sodišče 23. aprila 2012, v postopku

Impacto Azul Lda

proti

BPSA 9 – Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA,

Bouygues Imobiliária – SGPS Lda,

Bouygues Immobilier SA,

Aniceto Fernandes Viegas,

Óscar Cabanez Rodriguez,

SODIŠČE (deveti senat),

v sestavi J. Malenovský, predsednik senata, U. Lõhmus (poročevalec), sodnik, in A. Prechal, sodnica,
generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Impacto Azul Lda B. Faria in A. Coelho Rocha, odvetnika,

— za BPSA 9 – Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA M. Marques Mendes, P. Vilarinho Pires in A. Dias Henriques, odvetniki,

* Jezik postopka: portugalsčina.

— za portugalsko vlado L. Inez Fernandes in C. Antunes, agenta,

— za Evropsko komisijo P. Guerra e Andrade in I. Rogalski, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 49 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Impacto Azul Lda (v nadaljevanju: Impacto Azul) na eni strani in družbami BPSA 9 – Promoção e Desenvolvimento de Investimentos Imobiliários SA (v nadaljevanju: BPSA 9), Bouygues Imobiliária – SGPS Lda (v nadaljevanju: SGPS) in Bouygues Immobilier SA (v nadaljevanju: Bouygues Immobilier) ter, podredno, A. Fernandesom Viegasom in Ó. Cabanezom Rodriguezom na drugi strani zaradi neizpolnitve pogodbe, sklenjene z družbo Impacto Azul, s strani družbe BPSA 9.

Portugalsko pravo

- 3 Člen 481 poglavja VI zakonika o gospodarskih družbah (Código das Sociedades Comerciais, v nadaljevanju: CSC) določa: „Področje uporabe tega poglavja
 1. To poglavje se uporablja za odnose med družbami z omejeno odgovornostjo, delniškimi družbami in komanditnimi delniškimi družbami.
 2. To poglavje se uporablja samo za družbe s sedežem na Portugalskem [...][...]“
- 4 Člen 482 CSC določa:

„Za namene tega zakona se za povezane družbe štejejo:

[...]
- c) družbe v razmerju nadzora;
- d) družbe v razmerju skupine.“
- 5 Iz členov 488, 489, 492 in 493 CSC je razvidno, da sta družbi v razmerju skupine, kadar ima ena družba popoln nadzor nad drugo (od vsega začetka ali od poznejšega trenutka), pri čemer dejstvo, da je bila prva ustanovljena pred drugo ali obratno, v zvezi s tem ni pomembno, kadar se kot neodvisni družbi dogovorita o enotni in skupni upravi (paritetna skupina) ali kadar ena družba, ne glede na to, ali je odvisna ali neodvisna, prepusti drugi upravljanje svojih dejavnosti (odnos podrejenosti).
- 6 Člen 491 CSC določa:

„Določbe členov od 501 do 504 in določbe, ki se uporabljajo na podlagi navedenih členov, se uporabljajo za skupine, za katerih strukturo je značilen popoln nadzor.“

7 Člen 501 CSC določa:

- „1. Matična družba prevzame obveznosti hčerinske družbe, ki so nastale pred ali po sklenitvi pogodbe o obvladovanju, do izteka take pogodbe.
2. Prevzema [obveznosti] od matične družbe ni mogoče zahtevati pred potekom 30 dni od takrat, ko hčerinska družba pride v zamudo.
3. Izvršilni naslov zoper hčerinsko družbo ni izvršljiv zoper matično družbo.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 8 Družba Impacto Azul je portugalska družba z omejeno odgovornostjo, ki v okviru svoje gospodarske dejavnosti med drugim kupuje in prodaja nepremičnine. Družbe BPSA 9, SGPS in Bouygues Immobilier so pripadale multinacionalni skupini za naložbe v nepremičnine Bouygues in so dejansko sestavljale skupino z razmerji popolnega nadzora v smislu členov 488 in 489 CSC. Portugalska družba BPSA 9 je bila namreč v stoddostotni lasti družbe SGPS, ki je prav tako imela sedež na Portugalskem in je bila pod popolnim nadzorom francoske družbe Bouygues Immobilier, matične družbe, ki je upravljala z vsemi družbami, ki so sestavljale skupino.
- 9 Družbi Impacto Azul in BPSA 9 sta 28. julija 2006 sklenili predpogodbo o kupoprodaji (v nadaljevanju: pogodba), s katero se je družba Impacto Azul zavezala, da bo družbi BPSA 9 prodala novo zgradbo, ta pa se je zavezala, da jo bo kupila. Po navedbah družbe Impacto Azul družba BPSA 9 ni izpolnila svojih pogodbenih obveznosti. Družba Bouygues Immobilier naj bi se zaradi gospodarske krize in neugodnih gibanj na trgu odločila, da bo projekt opustila, s čimer naj bi družba Impacto Azul utrpela škodo, ki je nastala zaradi te opustitve.
- 10 Družba Impacto Azul je po poskusu mirne rešitve spora z družbo BPSA 9 pri Tribunal Judicial de Braga proti njej vložila odškodninsko tožbo zaradi neizpolnitve pogodbenih obveznosti.
- 11 Družba Impacto Azul je v okviru te tožbe trdila zlasti, da sta za neizpolnitev pogodbenih obveznosti v prvi vrsti odgovorni družbi SGPS in Bouygues Immobilier kot matični družbi v skladu s solidarno odgovornostjo matičnih družb za obveznosti njihovih hčerinskih družb, ki je določena v členu 501 CSC v povezavi s členom 491 istega zakonika.
- 12 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da so tožene stranke iz postopka v glavni stvari po eni strani trdile, da družba Bouygues Immobilier ni popolnoma nadzorovala družb BPSA 9 in SGPS, tak nadzor pa je bistveno formalno merilo za uporabo pravne ureditve odgovornosti skupin družb, določene v členu 491 CSC, po drugi strani pa so trdile, da se ureditev iz člena 501 CSC v obravnavani zadevi ne uporablja zaradi določbe člena 481(2) istega zakonika, ki iz uporabe navedene ureditve izključuje matične družbe s sedežem v drugi državi članici. Ker ima družba Bouygues Immobilier sedež v Franciji, naj se od nje ne bi moglo zahtevati, da odgovarja upnikom družbe BPSA 9.
- 13 Ker je zaradi navedene izključitve prišlo do različne obravnave matičnih družb s sedežem na Portugalskem in matičnih družb s sedežem v drugi državi članici, se je družba Impacto Azul sklicevala na kršitev člena 49 PDEU.
- 14 Predložitveno sodišče dvomi o skladnosti zadevne portugalske ureditve s pravom Unije in meni, da je rešitev spora, ki poteka pred njim, odvisna od razlage prava Unije.

- 15 V teh okoliščinah je Tribunal Judicial de Braga prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je izključitev uporabe pravil iz člena 501 CSC za podjetja s sedežem v drugi državi članici na podlagi člena 481(2) CSC v nasprotju s pravom [Unije], konkretno členom 49 PDEU, kakor ga razlaga Sodišče [Evropske unije]?“

Pristojnost Sodišča in dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 16 Družba BPSA 9 uvodoma postavlja vprašanje pristojnosti Sodišča, da se izreče o členu 49 PDEU, saj naj bi se spor o glavni stvari nanašal na povsem notranji položaj, in vprašanje dopustnosti predhodne odločbe, zlasti ker naj ne bi bilo razvidno, da je vprašanje pomembno za odločitev v sporu.
- 17 V zvezi s trditvijo, da se spor o glavni stvari nanaša na povsem notranji položaj, mora Sodišče preveriti, ali je pristojno za odločanje o razlagi navedene določbe (glej v tem smislu sodbe z dne 31. januarja 2008 v zadevi Centro Europa 7, C-380/05, ZOdl., str. I-349, točka 64; z dne 11. marca 2010 v zadevi Attanasio Group, C-384/08, ZOdl., str. I-2055, točka 22, in z dne 22. decembra 2010 v zadevi Omalet, C-245/09, ZOdl., str. I-13771, točka 10).
- 18 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče izključilo svojo pristojnost, kadar je bilo očitno, da se določba prava Unije, ki je Sodišču predložena v razlago, ne uporablja (sodba z dne 1. oktobra 2009 v zadevi Woningstichting Sint Servatius, C-567/07, ZOdl., str. I-9021, točka 43, in zgoraj navedena sodba Omalet, točka 11).
- 19 V skladu z ustaljeno sodno prakso se določbe Pogodbe DEU na področju svobode ustanavljanja ne uporabljajo za položaj, katerega vsi elementi so združeni v eni državi članici (glej v tem smislu sodbe z dne 3. oktobra 1990 v združenih zadevah Nino in drugi, C-54/88, C-91/88 in C-14/89, Recueil, str. I-3537, točka 11; z dne 30. novembra 1995 v zadevi Esso Española, C-134/94, Recueil, str. I-4223, točka 17, in z dne 17. julija 2008 v zadevi Komisija proti Franciji, C-389/05, ZOdl., str. I-5397, točka 49).
- 20 Iz predložitvene odločbe res izhaja, da imajo družbe Impacto Azul, BPSA 9 in SGPS sedež na Portugalskem in da je uporaba zadevne zakonodaje v glavni stvari omejena na to državo članico. Vendar dejstvo, da je družba Bouygues Immobilier matična družba s sedežem v Franciji načeloma omogoča, da se ugotovi čezmejni element in torej tudi nujni pogoj za sklicevanje na svoboščine v zvezi s prostim pretokom, ki ga zagotavlja Pogodba. Zato ni mogoče šteti, da se vprašanje nanaša na povsem notranji položaj, kot trdi družba BPSA 9.
- 21 Sodišče je torej pristojno za preučitev tega vprašanja.
- 22 Glede dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe družba BPSA 9 trdi, da postavljeno vprašanje ni upoštevno in da je celo hipotetično, ter da predložitveno sodišče ni predložilo dovolj dejanskih in pravnih elementov, da bi se lahko ugotovilo, ali je za odločitev v sporu o glavni stvari potrebna razlaga člena 49 PDEU.
- 23 Po eni strani družba BPSA 9 trdi, da ugotavljanje skladnosti člena 501 CSC s členom 49 PDEU ni pomembno, saj ob upoštevanju portugalskega prava, ki se uporablja v obravnavani zadevi, tri zadevne družbe ne sestavljajo skupine, za katere strukturo je značilen popoln nadzor. Glede tega naj se nacionalno sodišče še ne bi izreklo.
- 24 Po drugi strani družba BPSA 9 trdi, da iz uporabe člena 491 v povezavi s členom 501(2) CSC izhaja, da od matične družbe ni mogoče zahtevati prevzema obveznosti njene hčerinske družbe pred potekom 30 dni od takrat, ko hčerinska družba pride v zamudo, ter da ta rok ni bil spoštovan.

- 25 Iz tega naj bi izhajalo, da se družba Bouygues Immobilier ne glede na to, kje ima sedež, ne more šteti za odgovorno v postopku v glavni stvari.
- 26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso postopek iz člena 267 PDEU instrument sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, v okviru katerega prvo zadnjim da elemente razlage prava Unije, ki jih ta potrebujejo za rešitev spora, o katerem morajo odločiti (glej zlasti sodbe z dne 16. julija 1992 v zadevi Meilicke, C-83/91, Recueil, str. I-4871, točka 22; z dne 24. marca 2009 v zadevi Danske Slagterier, C-445/06, ZOdl., str. I-2119, točka 65, in z dne 19. junija 2012 v zadevi The Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, točka 31).
- 27 V okviru tega sodelovanja velja domneva upoštevnosti vprašanj o pravu Unije. Sodišče lahko predlog nacionalnega sodišča zavrne samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je vprašanje hipotetično ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni za to, da lahko na vprašanja, ki so mu predložena, da uporabne odgovore (glej zlasti sodbi z dne 5. decembra 2006 v združenih zadevah Cipolla in drugi, C-94/04 in C-202/04, ZOdl., str. I-11421, točka 25, in z dne 1. junija 2010 v združenih zadevah Blanco Pérez et Chao Gómez, C-570/07 in C-571/07, ZOdl., str. I-4629, točka 36, ter zgoraj navedeno sodbo The Chartered Institute of Patent Attorneys, točka 32 in navedena sodna praksa).
- 28 Vendar to v obravnavani zadevi ni tako. Čeprav so dejanski in pravni elementi v predložitveni odločbi Sodišču predstavljeni zgoščeno, so ti elementi jasno povezani s predmetom spora v postopku v glavni stvari in omogočajo, kot izhaja iz točk od 8 do 13 te sodbe, da se določijo obseg vprašanja za predhodno odločanje in okoliščine, v katerih je postavljeno. V navedeni odločbi so prav tako jasno navedeni razlogi, zaradi katerih se je predložitveno sodišče odločilo, da je za izdajo sodbe potrebna razlaga člena 49 PDEU.
- 29 Poleg tega ni razvidno, da zaprosena razlaga prava Unije ni povezana z vprašanjem, ki se postavlja v okviru spora o glavni stvari, namreč, ali se lahko šteje, da francoska družba Bouygues Immobilier odgovarja upnikom družbe BPSA 9.
- 30 Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 31 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člen 49 PDEU nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni, ki izključuje uporabo načela solidarne odgovornosti matičnih družb v razmerju do upnikov njihovih hčerinskih družb za matične družbe s sedežem v drugi državi članici.
- 32 Najprej je treba opozoriti, da svoboda ustanavljanja za družbe, ki so ustanovljene v skladu z zakonodajo države članice in ki imajo registriran sedež, glavno upravo ali glavni kraj poslovanja v Evropski uniji, zajema pravico do opravljanja dejavnosti v drugih državah članicah prek hčerinske družbe, podružnice ali agencije (sodbe z dne 23. februarja 2006 v zadevi Keller Holding, C-471/04, ZOdl., str. I-2107, točka 29; z dne 15. maja 2008 v zadevi Lidl Belgium, C-414/06, ZOdl., str. I-03601, točka 18, in z dne 27. novembra 2008 v zadevi Papillon, C-418/07, ZOdl., str. I-8947, točka 15).
- 33 Člen 49 PDEU določa odpravo omejitev svobode ustanavljanja. Namen določb Pogodbe v zvezi s svobodo ustanavljanja glede na njihovo besedilo je zagotoviti, da so tuji državljani in družbe v državi članici gostiteljici obravnavani enako kot državljani in družbe te države. Poleg tega v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 49 PDEU nasprotuje vsakemu nacionalnemu ukrepu, ki bi – tudi če se uporabi brez razlikovanja glede na državljanstvo – državljanom Unije lahko oviral uresničevanje svobode

ustanavljanja, ki je zagotovljena s Pogodbo, ali zmanjšal privlačnost tega uresničevanja (glej v tem smislu sodbi z dne 29. novembra 2011 v zadevi *National Grid Indus*, C-371/10, ZOdl., str. I-12273, točki 35 in 36, in z dne 21. junija 2012 v zadevi *Susisalo* in drugi, C-84/11, točka 31).

- 34 V skladu s portugalsko nacionalno ureditvijo, kot je ta iz postopka v glavni stvari, se ureditev solidarne odgovornosti matičnih družb za dolgove njihovih portugalskih hčerinskih družb ne uporablja za matične družbe s sedežem v drugi državi članici. Zato je treba preučiti, ali taka ureditev pomeni omejitev v smislu člena 49 PDEU.
- 35 Ugotoviti je treba, da so države članice zato, ker pravila v zvezi s skupinami družb niso usklajena na ravni Unije, načeloma še vedno pristojne za določanje prava, ki se uporablja v zvezi z dolgovi povezane družbe. Tako portugalsko pravo določa solidarno odgovornost matičnih družb v razmerju do upnikov njihovih hčerinskih družb samo za matične družbe s sedežem na Portugalskem. Kot pravilno poudarja Komisija, člen 49 PDEU v okoliščinah, kot so tiste iz postopka v glavni stvari, ne nasprotuje temu, da bi država članica lahko zakonito izboljšala obravnavo terjatev skupin, prisotnih na njenem ozemlju (glej po analogiji sodbo z dne 7. februarja 1984 v zadevi *Jongeneel Kaas* in drugi, 237/82, Recueil, str. 483, točka 20).
- 36 Izključitev uporabe ureditve, kot je tista iz člena 501 CSC, za podjetja s sedežem v drugi državi članici v skladu z ureditvijo, kot je tista iz člena 481(2) CSC, za matične družbe s sedežem v drugi državi članici ne zmanjšuje privlačnosti uresničevanja svobode ustanavljanja, ki je zagotovljena s Pogodbo.
- 37 Vsekakor je treba poudariti, da lahko matične družbe s sedežem v državi članici, ki ni Portugalska republika, pogodbeno uredijo uvedbo solidarne odgovornosti za dolgove svojih hčerinskih družb.
- 38 Zato je treba ugotoviti, da v zvezi z obravnavanjem matičnih družb s sedežem v državi članici, ki ni Portugalska republika, nacionalna ureditev, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ne pomeni omejitve svobode ustanavljanja v smislu člena 49 PDEU.
- 39 Glede na navedeno je na postavljeno vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 49 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki izključuje uporabo načela solidarne odgovornosti matičnih družb v razmerju do upnikov njihovih hčerinskih družb za matične družbe s sedežem v drugi državi članici.

Stroški

- 40 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deveti senat) razsodilo:

- 1. Člen 49 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki izključuje uporabo načela solidarne odgovornosti matičnih družb v razmerju do upnikov njihovih hčerinskih družb za matične družbe s sedežem v drugi državi članici.**

Podpisi